

CARTILE SATEANULUI ROMANU.

DESCÉPTA-TE ROMANE!

Cartea IV.

Aprilu.

An. X.—1885.

Din viéti'a lui Mihaiu Vitézulu.

Lupt'a dela Calugareni.

— 13. Augustu. 1595. —

Celu ce-a s'a viéti'a tierei sale 'nchina
Piere cá lumin'a intr'a sa lumina!

Bolintineanu.

Unu noru de sânge, portatu de unu vântu puternicu, acoperiá Munteni'a (Romani'a) la anulu 1505. Norulu erá 200,000 de Turci, ér vântulu Sinan-pasia, celu mai voinicu turcu de pre acelea vremi. Nu erá lipsa decátu de unu fulgeru si norulu cadeá preste Romani'a. Fulgerulu sosi si lumea uimita asceptá cá biat'a Romani'a se cada jertfa,.. se se înece in sânge pre vecie. — Dar' nu, Romanulu pre munti e vulturu, pre apa pesce, ér' pre plaiu erou! Se spue vérfurile stânciloru si cuiburile vulturiloru cine a petrunsu la ele afara de Romanu!? Se spue Dunarea spumósa de câte ori braçiele vênjose ale Romaniloru au strataiatu-o in lungu si in latu!? Si se spue Calugareni ce minuni de vitejie au facutu 16,000 de Romani in dîu'a de 13 Augustu 1595!?!...

Eráu vremi grele acelea despre cari vorbimu. O spunemu inca odata. Suferintiele natiei romanesci eráu mari si adênci. Poporulu romanu luptá pentru esistenti'a sa. De pre vérfurile turnuriloru dela besericele lui Christosu, crucea erá adese ori luata si in locul ei se implântá superb'a semiluna (semnulu domnirii turcesci). Legea cea sfânta ro-

manésca erá batjocorita. Poporul romanu inse nu a desperatu, dar acceptá cu doru tempulu cându se 'si scrie cu palosiulu si cu securea drepturile in carne de Turcu.

Tempulu a sositu! Si de odata 'lu vede pre Romanu voinicu si mândru stându in façi'a potopului pustiitoriu.

Am dîsu cá Mohamedu alu III-le a tramisu pre Sinan pasia, cá se umilésca pre Michaiu si se prefaca tiér'a in pasialicu turcescu. Armat'a lui Sinan erá de 200,000 míi de Turci.

Mihaiu indata ce audí acésta veste a tramisu la Ardeleni si Moldoveni dupa ajutoriu in potriv'a duşmanului comunu, amesuratu juramentului facutu la Bucuresci. In tempulu acest'a Mihaiu abta 'si potù câscigá 8000 de romani.

In Moldova inse lucrurile stáu cátu se póte de reu. Boerii tierei fugiserá din Moldov'a ér' din puçinii ce au fostu mai remasu, s'a formatu o partida fara de nice o credintia si durere pentru biat'a tiéra. Acesti'a cá se 'si ajunga scopurile, s'au alipitu de Sigismundu, care se nisuiá din tóte poterile se vîre neîntielegeri intre Romanii din Principate.

Façia de Moldov'a ce e dreptu si-a ajunsu scopulu. Boerii din partid'a celoru rei au invinsu, au prinsu pre Aronu, l'au tramisu cá prinsu in Ardealu si „au alesu apoi unu principe vrednicu de ei“ (dîce Heliade Radulescu). Principele acest'a erá unu omu de nascere de tiêganu cu numele Resvanu care s'au supusu intru tóte lui Sigismundu.

Din Moldov'a dar' Mihaiu nu potea capetá nici unu ajutoriu, ér' dela Ardeieni nice asia, cá-ci Sigismundu precum se poteá vedé din tóte lucrurile s'ale 'si facuse indrasnetiulu planu de a se face Stapênu lu tieriloru romane, deci erá in interesulu lui cá se véda umilitu pre Mihaiu.

Resvanu ce e dreptu, a recunoscutu stapênierea lui preste Moldov'a, urmá acuma se i-o recunósca si Mihaiu.

Pusetiunea lui Mihaiu erá grea, cá-ci Sigismundu î-i tramisè cuventu cá numai supuindu-se lui î-i va tramite aju-

toriu in contr'a lui Sinan-pasia, care cum scimu se apropiá cu armat'a lui puternica.

Mihaiu 'si iubiá tiér'a si nati'a mai multu decâtu pre sene. Si-a mai calcatu deci inca-odata pre inima si s'a supusu lui Sigismundu, vediéndu cá alta mântuire nu este. Dar' in sufletulu lui — fierbea cumplitu dorulu dreptei resbunàri. A dóu'a óra lucrá Mihaiu cum nu-i dictá inim'a ci mintea. Antâi'a óra a fostu cându a primitu domni'a dela Turci parte prin bani si parte prin lingusirile patroniloru sei. Dar' si atunci cá si acum si-a disu in sene: „Me jertjescu pentru benele tierei si a poporului din care am esítu si pentru elu asiu jertfi totulu, viéti'a si onórea chiar“. Acestea eráu gânduri inalte provenite dela unu principe ce 'si iubiá tiér'a si poporulu mai multu decâtu viéti'a. S'a supusu Mihaiu deci ursitei si de astadata si pâna se sosésca ajutoriulu Ardeleniloru porní cu cei 8000 Romani spre Dunare pentru a împiedecá trecerea Turciloru.

Sinan-Pasia erá la Rusciucu unde incepù redicarea unui podu preste care se-'si tréca armat'a. Moldov'a inca erá cutropita de Tatars cari eráu intielesi cu Turcii. Mihaiu opri pre Sinan-Pasia 30 de díle la Dunare si nici la trei dieci de díle nu ar' fi potutu trece, de nu ar' fi fostu snrprinsu pre la spate de o ceata mare de Turci, cari au fostu trecutu Dunarea pre la Calafatu.

Acum nu le remâneá Romaniloru alt'a decâtu se se retraga mai in launtrulu tierei. Acést'a o si facura luându drumulu spre Bucuresci. Turcii eráu multi. Dupa multe necasuri si Mihaiu ajunse a-si inmultí armat'a pâna la 16,000 intre cari eráu si Moldoveni si fórte puçini Unguri.

Unu lantiu de dealuri se intinde intre Bucuresci si Giurgiu, la acaroru póle curge rîulu ce se chiama Nájlovulu. Lânga acestu rîu numai câteva óre dela Bucuresci erá Calugarenii, unde rîulu esíndu adese din alvia lasá la retragere unu locu mocirlosu pre unde cresceá trestia si pipirigu. Giuru impregiuru eráu paduri tufóse.

In acestu locu 'si asiediá Mihaiu armat'a sa, si asceptá pre Turci cá la elu acasa, si cá unu duce ce se încrede in

bravur'a si viteji'a soldatiloru sei. Acestu locu a fostu mar-toru vitejiei celei mai maretie a poporului romanu din Ro-mani'a. Alesandru Pelimonu in „Batali'a dela Calugareni“ din Colectiunea de poesii intitolata „Faptele Eroiloru“ — ajungându la descrierea acestui locu dîce:

Oprescu aci gandirea-'mi, se mai revediu odata
Acestea antici locuri pre unde adunata
Ostirea romanésca cu fala a pasfitu!
Oprescu aci gandirea-'mi si lacrimi me 'neaca,
Sarutu tierin'a sfânta ce de atâti se calca,
Pamëntulu ce strabunii cu sânge l'au sfintitu!
Aci spre libertate stramosii se luptara
Si pân' la picatura aloru sânge versara,
De care aburéza pamëntulu pân' acum;
Pre ceriu maretiulu sóre si lun'a luminósa
Vediutuiáu in taberi si 'n lupte sângeróse,
Printre vrașmasi in droie facîndu-si liberu drumu.

In 13 Augustu 1595 Turcii cu Romanii stau fația in fația. Turcii eráu 200,000, Romanii abia 16,000 dar' dis-pusetiunile luate de Mihaiu care erá unulu din cei mai is-teti generali ai lumii ajutá multu causei Romaniloru.

Nicolae Balcescu in scrierea s'a „Arta militara la Ro-mani“ scrie acestea: „Batali'a dela Calugareni (1595 Au-gustu 13.) este cea mai stralucita dovada despre viteji'a si scienti'a militara la Romani. Generalulu celu mai istetiu alu veacului de acum n'ar' poté face nisce dispusetiuni mai bune, de câtu acele ce le facu Mihaiu Vitezulu. Cu 16,000 de luptatori elu invinsé o armata de 200,000 de ómeni. Intr'acésta vestita batalie insemnamu dispusetiunile urma-tóre: 1. Mihaiu trage pre Vizirulu Sinan Pasia intr'unu locu strîmtu, urde acest'a nu-i putea pune inpotriva decátu 12,000 de luptatori, si prin urmare tóta gloat'a armatei i fû nefolositóre. 2. Vedemu pré ai nostrii navalindu asupr'a Turciloru, a fi reîmpinsi, a se aduná si a naválí din nou. Singura numai acésta impregiurare dovedesce o arta, si o art'a inaintata. 3. Mihaiu asiédia 2 tunuri in asia buna pu-setiune încátu prapadesce tóta arip'a drépta a armatei tur-cesci. 4. Minunat'a isbire, ce vitezulu capitanu Cocea eu

mai puçinu de 400 de calareti facù asupra armatei turcesci, luandu-o pre la spate si resfirandu-o, in vreme ce Mihaiu o isbiá in frunte.

„Turcii — dîce unu autoru vechiu, descriendu acésta batalia, — se luptáu ajutorati de multîme si de numeru, Români de tarie si indrasnéla.“ Acestea au fostu dispuse-tiunile lui Mihaiu inainte de-a incepe lupt'a. Sinan-Pasi'a inca de deminétia se decise a incepe ataculu. I-erá frica inse cá se nu-i sosésca lui Mihaiu ajutoriu dela Unguri, pentru ace'a nu asceptá sosirea Tatariloru ci dete ordinu unei trupe de 12 mii de Jeniceri se cuprinda padurea din vale. Pre unu dealu Sinan asiediá tunuri cu cari incepura a fulgerá pre Romani. — In taber'a romana ostasii incepura a se mişcá. Bene vedeáu ei cà acum are se se incépa o lupta ce se va pomeni in veci la Romani. Mihaiu aduná capitanii sei si le vorbí urmatóarele: „Se nu ne tememu de Turci cá-ci desî ei suntu multi, dar' suntu numai nescé adu-nature nedisciplinate. Se luptamu cu focu si cu tarie, cá-ci ei sciu bravur'a nóstra, si desnadajduescu curundu. Nu ve dati prinsi la nece unu casu, mai bine morti decâtu prinsi, cá-ci Turcii suntu crudi, ei chinuiescu pe prinsonerii loru. Se luptámu cu inima, cá-ci avemu se scapámu pre parentii, surorile, si fii nostrii de celu mai cumplitu duşmanu. Euro-p'a intréga privesce la noi cu incredere, cá-ci noi suntemu gard'a crestinatatii. Apoi ce-e mai multu noi ne batemu adi singuri fora de nici unu ajutoriu, deci invingerea va fi nu-mai a nóstra.“ O strigare isbucni de-odáta din pepturele Ro-maniloru la aceste cuve ite, si acést'a strigare se repeta din munte in munte si din vale in vale: „se mergemu la lupta.“ Atunci trambitiele sunara, si Mihaiu se puse in frun-tea voiniciloru sei.

Apoi au trecutú podulu ce erá preste rîulu Néjlovu si se aruncara asupr'a Turciloru cu furie teribila. Taierea erá crunta. Patru Pasi turcesci resistáu lui Mihaiu, anume: Saturgi-Mahomed, Haider, Husein si Mustafa. Inse Romani eráu cá unu torente dela munte ce rostogolesce in cursulu seu furiosu totu ce-i vine in cale. Multimea Turciloru tre-

bui se se retraga dinaintea acestei mâna de ómeni. Ba Romanii au ajunsu chiar' la cortulu marelui viziru: Sinan, care vedindu viteji'a si furi'a Romaniloru porunci la 20.000 de Jeniceri, cari se afláu in cód'a tabarei, se intre in lupta.

Atunci façi'a luptei se schimbà. Romanii trebuiau se se retraga dinaintea unei multîmi atátu de cutropitóre. Déca ar' fi sositu acum Albert Chirali in ajutoriu lui Mihaiu dupa cum s'au fostu intielesu, lucrulu luá o alta façia. Dar' Albertu stá ascunsu dupa padure cu alti boeri tradatori si 'lu lasara pre Mihaiu in mediuloculu celei mai mari primeşdii. Mihaiu audí de acésta tradare a Unguriloru, ce erau condusi de Mihaiu Horváth, si 'si propuse se-i spëndiure dupa lupta pentru reutatea si blastemati'a loru.

Numerulu Turciloru era cutropitoriu. Romanii trebuiau se se retraga. Cu tóte acestea in retragerea loru au luat 2 tunuri turcesci. Lupt'a incepuse de deminéti'a si acum sórele se plecá spre apusu.

Cându era sórele aprópe de apusu, óstea lui Mihaiu se retrageá in buna rëndueala spre o strimtóre. Ací se asiadiá ast'feliu câtu focurile loru se fie duple.

In dóue lucruri mai speráu Romanii. In strimtórea ce-i adaposteá si in unu ajutoriu pre care Mihaiu 'lu asceptá inca de deminéti'a.

Cându inse sórele se ascundeá dupa dealu, lasându nesce fasii lungi de lumina preste câmpulu macelului si salutându pre luptatori pentru ultim'a óra in diu'a de 13 Aug. 1595. unu strigátu de bucuria isbucni din pepturile Romaniloru, ei salutáu unu corpu de Romanasi ce veneá se se jertfésca pentru dulcea Romania.

Mihaiu vediu cá acum e tempulu de a atacá pre Turci cu tóta poterea, cá-ci entusiasmulu Romaniloru era la culme prin sosirea noului corpu.

Sinan pasi'a observà acést'a, pentru ace'a dede ordinu ostirei se tréca podulu si se atace pre Romani dela spate, ér' elu cu rezerv'a î-i ocupá in façia.

Mihaiu inse î-i pricepù planulu. De ace'a tramise pre capitanulu Cocea cu 400 de soldati cá se taie drumulu Tur-

ciloru tramisu de Sinan, ér' de alta parte asiedia pre o colina cele 2 tunuri luate dela Turcii si fulgerá din tóta poterea pre Turcii ce voiáu se tréca podulu.

In vremea acést'a ostirea lui Mihaiu resuflá puçinu si capetá pane si rachiu.

Dupa ce se facura tóte acestea Mihaiu, eroulu celu mai mare alu veacului seu, voí se deé unu esemplu ostasiloru sei. Apucá o secure dela unu ostasiu, se arunca pre fugariulu seu, si se pierdù in virtejulu dușmaniloru infuriati.

Cá unu dieu resbunatoriu pareá Mihaiu in midiloculu luptei. In calea lui cadeáu dușmanii cá frundi'a, ér' in urm'a lui sângele curgeá pèrèu. Printre dușmani diaresce unu pasia Caraimanu, alérge la elu si c'o lovitura de secure î-i inchide ochii pre vecie, î-i rapesce stégulu celu sântu si se întórce inapoi.

Romanii 'lu vedu — toti se rapedu in midiloculu dușmaniloru dupa densulu. Fie care facù ce facuse vitézulu loru capitanu. Fie-care la Calugareni a fostu erou. Aricescu dîce :

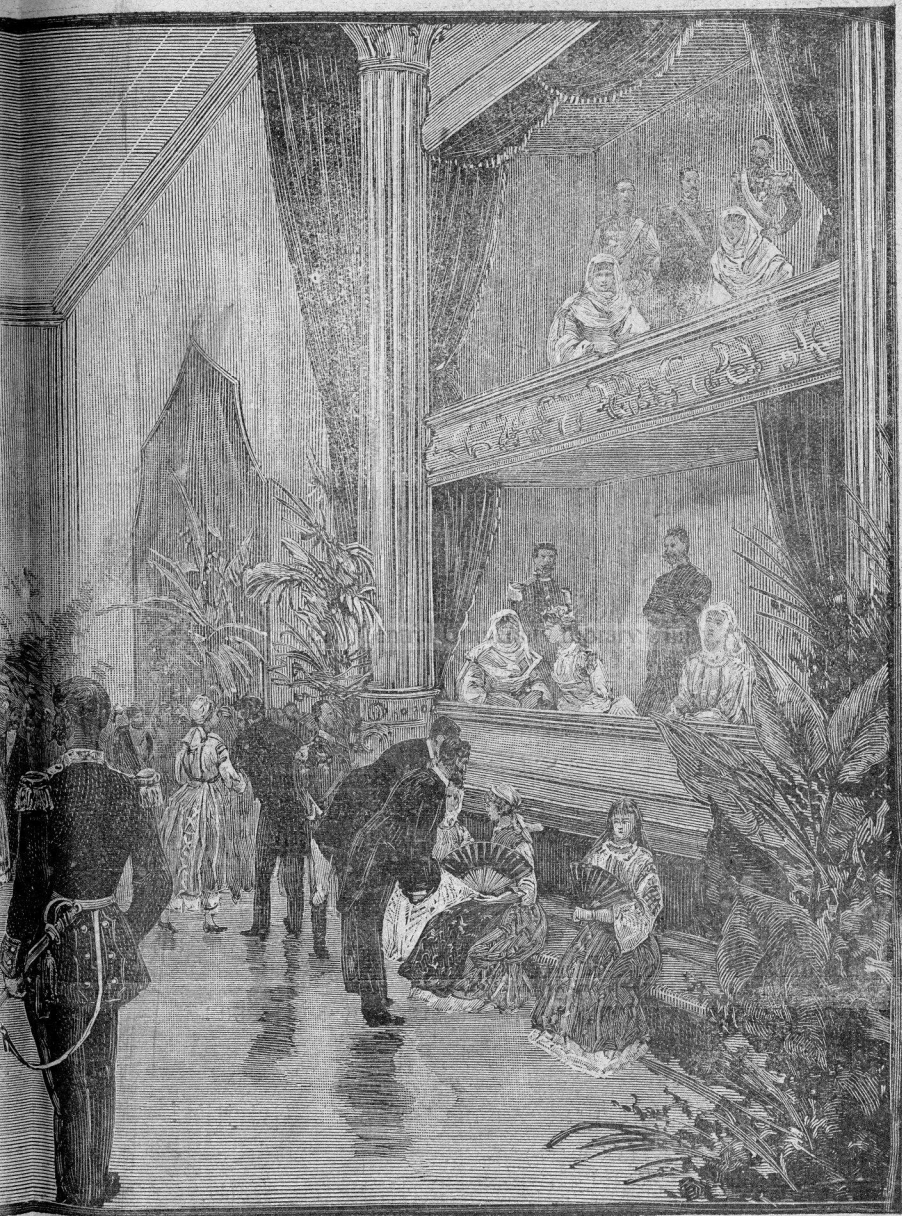
In acea d mare fie ce tieranu
Istori'a dîce, — fu unu capitanu !
Pre munti de cadavre bravii se luptáu
Pre munti de cadavre bravii alergáu.

Turcii si chiar' Sinan se mirá de fapt'a lui Mihaiu. Romanii eráu lei. Sinan trebuí se comande retragerea. Cându au ajunsu inse la podulu ce trece preste Nėjlovu o aripa a armatei romane o aflara in façia er' in urm'a loru alergá Mihaiu cu ochi fulgeratori de mânia. Cei ce eráu in capulu podului trebuià se se întórca inapoi in façi'a Romaniloru ce î-i primira cu glóntie, lanci si securi. In întórcerea loru inse imbuldiáu pre cei ce intráu pre podu urmariti fiindu de Mihaiu. Lupt'a erá teribila. Turcii se aruncáu in apa si in mocirla si se inecáu cu sutele. Chiar' si Sinan pasia ca-diendu de pre podu si-a spartu capulu si si-a ruptu dintii.

Mihaiu din fruntea bravei s'ale cete î-i striga atunci **cu potere** :

BALU IN SALA TEAT

.... Ah! căne păganu
Stăi la lupta drepta deca esci Romanu
Luptăte cu mine, la peptu voinicesce,
Inse nu hotiesce, nice muieresce.

(Aricescu.)

Pre cându turcii fugiau, unu prinsoneriu romanu, profitandu de acésta invalmasiala, puse focu provisiunei de pulvere si desî scieá bene cà si elu va fí aruncatu in aeru, totusi facù acést'a cu dragu, cà-ci scieá cà pre lângă pagub'a materiala ce o face turciloru mai omóra impreuna cu sine inca vre-o câteva dieci de Turci.

In fine nóptea veni preste lume invalindu-o in cétia désa. Romanii inca nu eráu decátu ómeni, deci osteniti fiindu, dupa ce pusera la fuga pre Turci si dupa ce fie care 'sí numerà pre cei ce iau omoritu, se repausara puçinu, spre asi sterge sudorile de sânge din o lupta atátu de lunga sí atátu de crâncena. Nóptea se tienù sfatu. Resultatulu acestui'a fù cà Romanii se se multiamésca cu atât'a, si se se retraga cà-ci numerulu erá fôrte micu pre langa multimea cutropitóre a Turciloru. Se retrasera deci la Campulu-Lungu in cetatea lui Negru-Voda acceptându ajutoriu dela Ardeleni si Moldoveni, decisi fiindu cá apoi ér' se incépa lupt'a. Er' Mihaiu 'si trimise dómn'a si famili'a s'a la Sibiiu în Ardealu.

Ungurii cari nu-i ajutara nemicu lui Mihaiu la Calugareni se retrasera la Bucuresci si-lu pradara dîcîndu cà totu au se-lu prade Turcii cându voru veni. Er' Romanii au fostu laudati de intrég'a lume pre unde a strabatutu vestea invingerei loru dela Calugareni, unde fie care Romanu avù a tiéné peptu cu 12 Turci.

Aricescu, care scrie in versuri acésta lupta, intréba:

Pe-orisonulu tieiei mai vedévoru óre
Stralucindu romanii unu astfeliu de sóre?!

Noi astadi î-i respundemu: se spuna Plevn'a si Griviti'a!

(Va urmá.)

GEORGIU SIMU.

Fântân'a dorului.

— Legenda. —

I.

La pólele unui munte
Dei*) cu crestele carunte,
Printre bradii neclintiti
Si in veci ne-ofiliti,
Curge linu dintru o stânca
Cu suspinu cu jale-adênca:
Apa limpede sí dulce ;
Cine-o bea mereu se duce
S'o mai guste inca-odata
Cà e buna si curata.

II.

Paserile de o beáu
Sborulu căm cu greu 'si iáu,
Er' vitele de o gusta
Vinu mereu — cararea 'ngusta.
Nu le'ncape nici decumu
Si-si uita de-alu casei drumu.
Er' ciobanulu de-o bea
Elu remane acoloa
Si suspina, si tangiesce
Cu-alu lui fueru povestescu
De fântân'a dorului
De mórtea ciobanului.

III.

— Fost'a fostu — incede elu
Unu ciobanu, unu tenerulu
Ce iubiá cu focu, cu doru
Pe-o copila cá bujoru.
Elu erá ciobanu curatu
Er' ea fêta de-'mperatu
Nici sciá, nici nu gândiá
Cà elu dragoste-i pâstrá.
Ciobanulu de deminétia
Dà cu róua preste fačia,
Róua depe busuicou
Cá se-i fia cu norocu.
Apoi porniá turm'a lui

Pe pagiscea câmpului
Mênându oile pe vale
Si cântá, cântá cu jale
Cându de dragoste oftându
Cându de jale-apoi plângându.

IV.

Si-a fostu vreme la midilocu
Pân' se vie-alu ei norocu,
Pâna cându se se sfêrsiésca
Jalea lui cea sufletésca,
Cá-'ntr'o deminétia 'n diori
In amurgu de cântatori
Se descépta spariatu
In alu câniloru latratu
Audiá flinte trosnindu
Si haitasii chiuindu
Veste de o vênátore
Dupa jaseri, caprióre,
Dupa ciute fugátore,
Facuta de 'mperatu mare.

V.

Mare elu dec'audítu
Prin padure a pornitu,
Oile mereu mênându
Si din fluerasiu oftandu,
Pân' aci unde-a sieditu
Vediéndu locul mai placutu
Umbra désa de umbritu
Si de vedere feritu.
Elu pe iarba s'a culcatu
Somnu-'ncetu mi l'a furatu.
Oile iarba pascündu
Ciobanu de doru cântându
Si cum stá, si cum visá
Susu pe munte se iviá
Flórea fêta de 'mperatu
Ce venise la vênatu,
Ea prin munti se ratacise

*) De-acei.

De tatalu-seu reslati-se
 Cá si-unu puiu de caprióra
 Alergându mereu usióra,
 Pâna aci uude vedeá
 Pe ciobanu care dormiá.

VI.

Flórea-atunci incetu usioru
 Se porní in spre pastoriu,
 Vrându de-aprópe a-lu priví
 Si din somnu a mi-lu tredí.
 Se o duca pâna 'n satu,
 Pân' dfu'a n'a scapatatu
 Ea cobóra 'ncetisioru,
 Se apropie de pastoru
 Care inca totu dormiá.
 Si din somnu mereu oftá.
 Flórea nici nu se 'ndurá
 Si somnulu na i-lu stricá,
 Lânga elu apoi s'asiédia
 Chipulu lui mai multu se védia.
 Suspiuele-i ascultá
 Chic'a négra-i mângaiá
 Apoi fruntea-netedíndu
 Apoi unu oftatu opríndu,
 Apoi pieptulu ce bateá
 Cu mân'a 'lu apesá,
 Pe ciobanu s'a aplecatu
 Si fruntea i-a sarutatú.

VII.

Dar' ce focu o ascépta
 Ciobanulu se descépta
 Pe Flórea 'n braçia-o luá
 Si ei focu o sarutá,
 Pe cându ei s'au indragitu
 De-odata a zarítu
 Susu pe yêrfulu unui munte
 Stându trasniti cu toti pre-o punte
 Imperatulu cu-alui céta
 Si la ei turbându elu cauta,
 Tenerii pe locu se oprescu
 Si amendoi impetrescu
 Strênsi in braçie, strênsi cu focu
 Si-ascépta a loru norocu.
 Imperatu-atunci râcnesce

La soldati le poruncesce:
 — Trei arcasi se vie-'ndata
 Toti aci cu mine róta,
 Se lovimu de mórte toti
 Pe ai cinstei mele hoti.

VIII.

Trei arcasi mi se supunu
 Si sageti in arcuri punu
 Gat'a stându cá se lovésca
 La porunc'a 'mperatésca.
 Dar' de-o data, o! minune
 Córdele eráu se sune
 Cându cu totii tresari
 O trosnire audí
 Si-apoi vede 'ndata
 Cum unu bolovanu de pétra
 Cade, urla, prabusiesce
 Totu in cale ce isbesce
 Tiépa, urla 'ntrég'a céta.
 La Mironu sí Flórea cata
 Ce cadiuse 'n rogatiune
 Pâna diu'a nu le-apune
 Pâna rug'a nu sfêrsiesce
 Pétr'a pe-amendoi sd robesce!
 De sageti mórtea-i feresce
 Pe vecie î-i unesce.

IX.

— Acum oftéza pastoriulu
 In âstu locu aduce dorulu
 Omu si pasere se bea
 Oile-ase adapá
 Din apa ce curge lina
 Din celu munte pe colina
 Din ruptur'a scorburosá
 Vagaua'a cea umbrósá
 Locu de unde a cadiutu
 Pétr'a care-a omorítu
 Pe cei care s'au iubitu
 Pe cea lume s'au unitu.
 Ér' acilea pre pamentu
 Numai numele loru suntu
 Dragostea pastoriului
 E 'n fântân'a dorului.

1884.

Ionu C. Maldarescu.

Despre cultivarea pomilor.

(Urmare.)

Pomii de saditu, scosi din scól'a de pomi, sè se sadésca câtu se póte fara amenare. Daca inse acést'a nu s'ar' poté din pricin'a timpului nefavoritoriu, séu din alte pricine, atunci pomii cu radacinele invèluite in pamentu sè se puna intr'unu locu recorosu in pivnitia, éra déca e seceta radacinile trebue udate. Inse la nici o intemplare pomulu se nu remâna in liberu, pentru cà i-se usca radacinile.

Partîle stricate, rupte séu putredíte ale radacineloru se taia cu unu cosoru bunu. Totu ast'feliu se fórfece partîle stricate ale clómbeloru si ramuriloru si se taie cele mai slabe, dându corónei forma frumósa sí cá m resfirata pentru cá lumin'a si aerulu se póta ajunge la tóte partîle pomului. Intemplându-se tóte acestea, pomulu se aiépta in gróp'a s'a; unu lucratoriu tiène pomulu lângá parulu seu, ast'feliu încátu pomulu de regula se remâna pre laturea sórelui. Unu alu doile lucratoriu resfira giuru impregiuru radacinele si pune intre ele paméntu bunu si maruncítu. Radacinele se nu jaca unele pre altele, ci fie-care radacina singuratica se se provéda cu pamentu, si este fórte de-a grigi cá se nu remâna locuri góle. Este folositoriu daca se tórna in grópa si o portiune corespundietóre de apa. Dara radacinele cele de-asupr'a se nu fie mai afundu cá 2 centimetri in pamentu; atunci pamentulu se apésa linu cu mânile séu cu petiórele, pentru cá se nu remâna neci o radacina neacoperita séu in liberu. Afara de ace'a nu-i bine a apesá prea tare paméntulu pre radacina séu prea afundu radacin'a ins'a-si.

Dupa ce pomulu s'a saditu, precum am amintitu mai inainte se léga cu o sucitura de paie, nici-cându cu sfóra séu sparga, de parulu seu; inse nu pré tiépênu, ci numai usioru, asié încátu daca pamentulu uscându-se séu prin greutatea s'a propria incepe a se asiediá, pomulu asemenea sè se póta mişcă, fàrà câ se remâna aninatu de paru, si fàrà cá pamentulu se cada de pre radacini si radacinile se remâna neacoperite de paméntu. Numai dupa ce s'a asediatu pa-

mântulu deplinu, ce'a ce numai dupa mai multe luni se intêmpla, apoi se departéza legatur'a cea usióra, suplinindu-o prin dóue séu trei legaturi tari, cari se scutéscă pomulu contr'a puterei vânturiloru, si cari legaturi ar' avé de-a contribuí la crescerea unui trunchiu oblu. Pentru cá se se incungiure ori ce apesare séu frecare a cójei, adeca vatemarea pomului prin parulu proptitoriu séu prin legatur'a ins'a-si, legatur'a se aplica in form'a incovoiata a cifrei **S** si se prevede cu unu petecu de panura, pênza séu pele la locul unde se obsérva, séu unde s'ar' puté intemplá apesare séu frecare. E bine se se viziteze pomii desu; éra dupa furtune séu venturi tari se se cerceteze neamenatu, daca nu s'a ruptu séu nu s'a mutatu legatur'a, ori nu s'a intêmlatu vre-o alta schimbare.

Dés'a turnare de apa in septemanile de-ântâiu la pomulu saditu este fórté priinciósă; éra in tempu de seceta indelungata este chiar' de lipsa. In urma se recomênda acoperirea pamentului dimpregiurulu pomului saditu cu gunoiu, care inse nu-i iertatu se atinga nemidilocitu radacinele séu trunchiulu pomului, séu apoi cu frundie, pléva, cu farina de argiséla, de carbuni ori de sub firizu s. a. pentru cá o ast'feliu de coperéla nu numai gunoiesce, ci impedece si incoltírea ierbeii si a buruenei, prea grabnic'a uscare a pamentului, si pentru cà conserva de-asupra pamentului o caldura si umediéla proportionata, ce'a ce inriuréza lecuitoriu asupr'a radacinelloru, cari cá m suferu prin sadire si mutare.

Ajungi pâna aci amu trecutu preste partea cea mai grea de lucru si de cheltuiéla; acum avemu trebuintia numai de rabdare pâna cându pomulu aduce póme, ce'a ce se intêmpla numai dupa ani.

Dara cu rabdare numai totu nu-i de-ajunsu. Pomulu desí va fí bine saditu si inaintatu in putere, totusiu trebuie se-lu cultivâmu si mai departe cu bagare de séma, daca voímu se capetâmu póme bune si multe. Acést'a crescere se referesce la radacinele, la trunchiulu si la corón'a pomului.

(Va urmá).

Florica.

Nu e frumoasa, dar' nu e nici urita.

E un'a din acele figuri rîdiatorice; placute la vedere, atragătoare la vorba.

Vîrst'a ei pôte se fia între douăzeci și douăzeci și cinci de ani.

E cusătoare.

Totu-de-a-un'a e vesela, totu-de-a-un'a glumescă și sub glumele și risulu ei, ascunde o inima adesea plina de dorere, plina de suferinta!

Fia vremea buna, fia rea, o vedi alergîndu sprintena, cu speranția in ochi, cu zimbetulu pe buze, dupa lucrulu seu, care este pânea de toate dîlele, atîtu a ei, cîtu si-a familiei s'ale.

De mica s'a nutritu cu lucru, de mica a ingrigitu de muma, de fratii și de sororile s'ale mai mici decîtu dens'a.

Remasa orfana fora tata in vrîst'a cea mai frageda, ea fù data, de catra muma-s'a la cusatoria.

De atunci Florica deveni stîlpulu casei, albin'a ne'ncetatu ingrigitoare!

Si lucru raru printre fetele, cari imbrașisîdia acêsta ocupatiune și cari 'si primescu instructiunea dela cusatoriile straine, Florica a ramasu onesta!..

Decât'v'a tîmpu grigiele ei au inceputu se se impuține; fratii sei au crescutu mari si au inceputu se căscige si ei.

Dar' cù cîtu grigiele au inceputu se i-se impuține, cu atîtu alt'cev'a a inceputu se incoltiésca in inim'a ei.

Iubescă...

Erá și tîmpulu!..

Iubescă unu teneru, care a vediutu comór'a nepretiuita ce se afla in acea inima nevinovata.

Si elu o iubescă din totu sufletulu.

Acum in locu de unulu se vedu doi alergîndu dupa lucru; amîndoi veseli, mîna in mîna, privire in privire.

Fericirea a sositu in urma și pentru Florica.

Dintr'o sarutare furata se nascu dragostea lor.

O sarutare pe care Tóderu i-o furase intr'o séra pe cîndu Florica se intorceá dela lucru.

In curîndu au se se cunune și mii de sarutari imbatătoare voru urmá pe cea furata.

Déca toate cusătoarele ar' fi cá Florica!..

D. ZOR.

Feliurimi.

Apelu catra onoratulu publicu romanu. Societatea de lectura „Petru Maioru“ a junimei romane din Budapest'a, conscia despre adeverulu cuvintelor: „istori'a si limb'a suntu tesaurii cei mai pretiosi ai unui poporu, care voiesce a-si cunósce trecutul si a-si asigurá viitoriulu,“ a luatú inca in anulu 1881 laudabilulu concludu, a retipari din scrierile neuitatului Petru Maioru „Istori'a pentru inceputulu Romaniloru in Daci'a,“ acelu opu, despre care nemoritoriulu Eliade díce: „a fostu unu feliu de toiagu alui Moise, prin care despicându marea de intunerecu, ce tiéneá pre Romani, i facú se tréca dincolo de Egiptulu minciuniloru si se recunósca adeveratulu lorú inceputu,“ acelu opu, despre care emeritulu boeriu moldovanu Iordachi de Malinescu díce: „dela esirea acestei istorie Romanulu a invetiatu a-si cunósce trupin'a sa, acésta istoria este, carea a datu lauda si marire si a urditu epoc'a natiunei romanesci. Autoriulu ei se vede intru adeveru a fi alesu de proni'a Ddieiesca spre scóterea natiunei sale din cumplitulu intunerecu“

Acésta dorintia a societátii nóstre s'a realizatu in primavér'a anului 1883, cându „Istori'a pentru inceputulu Romaniloru in Daci'a“ fú presentata onoratului publicu romanu in editiune nóua.

La modestele apeluri ale nostre si la cólele de prenumeratiune esmisse in tóte pàrtile locuite de Romani, ne-au respunsu cu multu mai puçini decâtu sperasemu, asia încátu astadi nu numai ca mai avemu unu numeru considerabilu din amentitulú opu, dar' stámu in façi'a unui deficitu de aprópe 300 fl.

Acésta impregiurare ne-a facutu se credemu, ca onoratulu publicu nu este pe deplinu informatu despre aparitiunea istoriei de Petru Maioru. — In considerarea acestor'a ne luámu voia a aduce la cunoscinti'a onoratului publicu romanu, ca societatea nóstra dispune inca de preste o mia (1000) esemplarie din „Istori'a pentru inceputulu Romaniloru in Dacia,“ parte legate, parte brosiurate. — Se póte comandá directu *la societate in Budapest'a, strad'a Vatiului Nr. 13.* Pretiulu unui esemplariu legatu 2 fl. 50 cr., ér' brosiuratu 2 fl. v. a. — Acei pré onorati domni abonenti, cari din erore inca nu au primitu opulu suntu rogati a-lu reclamá deadreptulu la comitetulu societatii, informándune totuodata, cându si cui au tramisu pretiulu de abonamentu, cá ast'feliu cátu de curêndu se potemu satisface justelorú acceptári ale respectivilorú Domni. — Nutrimu firm'a sperantia, ca onoratulu publicu ne va oferí — cá si pâna aci — deosebitulu seu binevoitoriu spriginu.

Budapest'a in 25. Februaru 1885.

Pentru societate :

Sebastianu Olariu m. p.,
presiedinte.

T. Liviu Albini m. p.
secretariu.

Proprietariu, Redactoru si Editoru: Nicoláe Fekete Negrutiu in Gherla.

Gherla Imprimari'a „Aurora“ p. A. Todoranu 1885.